

PRZEDRZEĆ (8) *vb pf*

Oba e jasne; w -dar- a jasne.

inf przedrzeć (2). ◇ *fut* 3 sg przedrze (1). ◇ *praet* [1 sg *m* przedarłem.] ◇ 3 sg *m* przedarł (2). ◇ [1 *pl m pers* -e(s)my przedarli.] ◇ 3 *pl m pers* przedarli (2). ◇ *part praet act* przedarszy (1).

Sł stp, Cn brak, Linde bez cytatu.

1. Rozedrzeć na dwie części; przen [co] (1) :

Zwrot: »na poły przedrzeć« (1): [Bóg dla uciekających Żydów] Morze ná poły przedarł/ oné przeprowadził/ Wodę y ztąd/ y z owąd/ iáko wał włádził. *KochPs* 115.

2. Rozerwać, zrobić w czymś dziurę (1) :

przedrzeć co [= dziurę] (1): I ząkręciwłfy mu [kapłan gołębięciu] łfyię y przedarłfy miásto rány [rupto vulneris loco]/ wypuści krew ná kray ołtarzá *Leop Lev* 1/15.

[*przedrzeć co [= w czym]*: A tym czálem páiąk síateczki fwoie ná onę ściánę zápuścił/ y dziurę onę którą wlażł [ścigany] Felix vrołztował. Gdy tedy śludzy przybieżeli a páięczyne onę ná ściankách vyrzeli: káiac onemu/ co vkazał mieyfce poczęli/ mowiąc: ládá muchá tę páięczyne przedrze/ á Felix tu lię cińnac przerwać by iey nie miał? *SkarŻyw* 60.]

3. Zrobić włótom walczac (1) :

Zwrot: »[co] gwałtem przedrzeć« (1): Perrumpere castra et agmen, Nieprzyacielski obóz przerwać/ gwałtem przedrzeć. *Mącz* 361b.

Szereg: »przerwać, przedrzeć« (1): *Mącz* 361b *cf* *Zwrot*.

4. Z trudem utorować sobie przez coś drogę; przen (1) :

Zwrot: »[przez co] przedrzeć sobie tor« (1): Z przyrodzenia lię przez Wiłłę tráfiłá Ráfá/ y w ziemi kámieništa żyłá. Przez to kámienie zdawná Wiślny vpor/ Przedarł fobie tor. *KlonFlis* G2v.

5. [Przerzedzić drzewa w lesie [komu czego]: Dobrze się był zagroził od nas Moskiewski tymi puszciami, aleć-eśmy mu ich przedarli dobrze. *PiotrDzien* 291.]

6. O oczach: otworzyć (4) :

Zwroty: [»oko przedrzeć«: iż kiedy na to [podpuchłe] oko śpi, tak jej z niego płynie, że je ledw[i]e przedrze *ListyZygmAug* 1552/221.]

»oczy sobie przedrzeć« = *rozbudzić się* (1): A nim wżeteczny/ opiły/ á niedbálec oczy fobie przedrze/ tedy iuż ow [rozważny] wżytko nadobnie/ porządnie około fiebie połtánowi *RejZwierc* 144v.

Przen (3) :

Zwroty: »przedrzeć oczy« = *opamiętać się* (1): Nie mozym fobie wżyfcy czemuś przedrzeć oczy/ Káždy s krzywdą by s ciotką śpráwiedliwość tłoczy. *RejZwierc* 245.

»[na kogo, na co] przedrzeć oczy« = *zwrócić niezyczliwą uwagę* [szyk zmienny] (2): *RejZwierc* 57; Vłkarża lię połpolstwo ná Kápłany/ że zániedbawáią powinności fwey [...]. Ale też y ci fámi ktorzi lię vłkarzáią ná cudze wyłtępkki názbyt przedarli oczy: á ná fwe by namniey. *ModrzBaz* 140v.

*** [Bez wystarczającego kontekstu: Przedzieram/ Scindo, lacero, disrumpo. In praet: przedarłem/ Inf: przedrzeć. *Volck* Ttt3v.]

Synonimy: 3. przebić, przerwać, rozerwać; 6. otworzyć.

Formacje współrdzenne cf DRZEĆ.

Cf **PRZEDARCIE, PRZEDARŁY, [PRZEDARTY], PRZEDRZYKAMIENÍ**

ZCh